

POSUDEK VEDOUCÍHO PRÁCE Historický ústav FF UHK

Americké cestovatelky v Evropě: reflexe doby a společnosti

Veronika Němečková

Bakalářská práce Veroniky Němečkové si klade za cíl analyzovat reflexi cestovatelské zkušenosti z pera žen-Američanek cestujících v polovině 19. století do Evropy. Tento veskrze analytický koncept je postaven na dvou vybraných (publikovaných) pramenech, a to korespondenci Margaret Fullerové a cestopisu Mary Cadwalader Jonesové. Cílí na identifikaci jednotlivých shodných témat a ty se více či méně úspěšně pokouší uvést do kontextu cestovatelství coby navýsost genderově podmíněné zkušenosti. Práce je strukturována do pěti kapitol, kdy obecný úvod do problematiky cestovatelství v 19. století založený na základní literatuře k tématu (s důrazem na ženy cestovatelky; autorka zde prokazuje obstojný přehled) následují tematicky koncipované kapitoly věnované postupně otázkám: kdo byly cestovatelky? Jak vypadala příprava na cestu? Jak cesta probíhala, kam směřovala a proč? A konečně, jak byly odpovědi na tyto otázky ovlivněny skutečností, že cestovaly ženy?

Výše uvedené otázky jsou i vzhledem ke zvolené pramenné základně (jež je sice selektivní, ale vzhledem k cílům práce odpovídající) nepochybně nosné, nelze se však zbavit dojmu, že výsledný text zůstává poněkud za očekáváním. Ve své podstatě je totiž především faktografickým popisem obou autorek a jejich cestovních dobrodružství, sice problémově strukturovaným, leč ne úplně podchyceným. I tak však tento popis poskytuje vhled do cestovatelské praxe příslušnic vyšších společenských vrstev a tam, kde se autorce daří nahlédnout za prosté děje, i do společenské konstrukce cesty, cestování, poznání, Evropy či genderu. Právě tematika genderu se autorce prací neustále prolíná, což je nutno považovat za chvályhodné, čtenář se však rozřešení otázky po specifičnosti ženského cestování dočká pouze selektivně.

Text tak nechává nezodpovězenou řadu otázek, které se při jeho čtení přímo nabízejí. Autorka např. na s. 47 mluví o „emancipaci v oblasti cestování“, jen aby jinde na pramenech ukazovala, že ženy-cestovatelky standardně cestovaly s mužským doprovodem a stále se jednalo o očekávaný model cestovatelství. Jak to jde dohromady? Autorka se také bohužel nepustila do žádného přímého srovnání cestopisné literatury na základě zamýšleného genderu čtenářů, tj. textu M. Cadwalader Jonesové se standardními dobovými cestopisy určenými pro mužské publikum. Proč? A co bychom se z něj mohli dozvědět? Autorka také sice zmiňuje jisté rozdíly v cestovatelské praxi v USA a Evropě, nepouští se však do hlubší analýzy obrazu Evropy či vůbec smyslu, proč by ji ženy měly poznávat, což je škoda. V kapitole „Objekty zájmu“ pak autorka dochází k zajímavému závěru, že obě autorky jsou ve svém přístupu emocionální, zajímají se primárně o nakupování a z hlediska navštívených oblastí „reagují citlivě na sociální problémy“. Není tohle ovšem dobového konstruktů feminity, který obě autorky internalizují a vědomě či nevědomě ve svých textech posilují? Nepochází zde tudíž ke stereotypizaci žen-cestovatelek na základě stereotypně konstruovaného obrazu v pramenech? V kontextu toho, že obě autorky sledují Evropu v době sociálního a politického rozvratu, se pak nelze ptát po jejich politické pozici – ta se zdá být z náznaků spíše radikální (v evropském kontextu), leč to je třeba odhadovat, autorka toto téma pomíjí. A pak je tu konečně kapitola možná ne zcela přesně nazvaná „Sexualita“ (nezabývá se totiž sexuální praxí, nýbrž praxí spíše vztahovou a sociální). Ta je nesporně zajímavá a otvírá naplno právě

onu otázku míry ženské emancipace skrze cestování/v rámci cestování, kdy se zjevně liší žitá zkušenost jednoho pramene s normativní povahou druhého. Autorka tento rozdíl zachycuje a logicky jej zdůvodňuje, což je jen dobře, zároveň se ale nelze zbavit dojmu, že by analýza v této oblasti mohla jít více do hloubky.

Řada tvrzení týkající se „diskriminace“ žen v 19. století také bohužel zůstává v deklarativní rovině, bez spojitosti se samotnými prameny; nejde o to, že by se autorka mýjela s historickou realitou, problém je v tom, že ji nijak neukazuje na své pramenné základně a zřejmě ji pouze přejímá z literatury (např. s 23; motivace k cestování Margaret Fuller na s. 26, atd.). Jinde, jako v případě analýzy nutnosti mužského doprovodu, však poznatky z pramenů efektivně konceptualizuje, což dává čtenáři možnost nahlédnout, co „by mohlo být“, kdyby se autorce takto podařilo pracovat s větším podílem nastolených témat.

Z formálního hlediska je práce nesporně kvalitní a velice oceňuji úsilí věnované především jazykové podobě textu, jenž autorka úspěšně proměnila ve tvar plně odpovídající úrovni bakalářské práce. Drobné chyby a překlepy stranou, za jediný větší „formální“ problém považuji problém spíše strukturální, a to skutečnost, že se některá informativní tvrzení mají tendenci opakovat (např. třídní původ autorek je opakovaně zmiňován i popisován, aniž by to bylo nutné;). Větších výhrad však k formální stránce nemám.

Práci Veroniky Němečkové považuji bez ohledu na výše uvedené spíše než výtky otázky za bezesporu kvalitní text splňující požadavky na bakalářskou kvalifikační práci a jako takový jej doporučuji k obhajobě.

V Olomouci dne 9. srpna 2023

.....

doc. Mgr. Jiří Hutečka, Ph.D.